
Psykisk helse hos samisk, norsk og kvensk ungdom

DOKTORAVHANDLINGER

SIV KVERNMO

Email: Siv-Kvernmo@fagmed.uit.no

BUP-Karasjok

Postboks 4

9730 Karasjok

Det finnes få epidemiologiske studier av psykiske problemer og relaterte risikofaktorer blant norsk ungdom og ingen blant samisk og kvensk ungdom. På tross av at flere internasjonale studier viser en høyere prevalens av psykiske problemer blant minoritetsungdom og spesielt hos urfolksungdom, er det få studier som har undersøkt kulturelle og etniske faktorerers betydning for psykisk helse.

Avhandlingen bygger på data innhentet via spørreskjema fra ca. 500 ungdomsskoleelever i Finnmark og ca. 3 200 elever i videregående skole i Nordland, Troms og Finnmark av samisk, kvensk og norsk opprinnelse. Sammenhengen mellom ungdommenes etniske identitet, deres forhold til det norske og etniske samfunnet og deres psykiske helse ble undersøkt. Resultatene viste at ungdom i Nord-Norge har like god psykisk helse som ungdom ellers i landet. I motsetning til studier fra andre land, var det små eller ingen forskjeller mellom minoritets- og majoritetsungdom. I Finnmark hadde imidlertid samiske ungdomsskoleelever på kysten mer angst og depresjon enn samiske elever i de samiskdominerte områdene, på samme måte som norsk ungdom i de samme strøkene hadde mer angst og depresjon enn norske jevnaldrende på kysten. Disse etniske forskjellene ble borte blant elever i videregående skole. Resultatene viste store forskjeller i psykisk helse i den samiske gruppen med hensyn til geografisk område. Samisk ungdom som bodde i samiskdominerte strøk i Finnmark med mye støtte til sin samiske identitet og bakgrunn, hadde den beste psykiske helsen, mens samisk ungdom i de samiske strøk i Troms og Nordland med lav tetthet av samer, hadde mest problemer.

Undersøkelsen viste også klare kjønnsforskjeller. På tvers av de tre etniske gruppene hadde jenter flest problemer, men etniske og kulturelle faktorer hadde liten betydning for jenters psykiske helse. Hos samiske gutter i områder med liten tetthet av samer, hadde følelsen av manglende tilknytning til både det norske og det samiske samfunnet (marginalisering) stor betydning for psykisk helse.

Kvensk og samisk ungdom viste stor forskjell i sin tilknytning til sine respektive grupper. Mens samisk ungdom, spesielt i indre Finnmark og i de sørlige samiske områdene, identifiserte seg sterkt med den samiske gruppen, men samtidig også viste en sterk norsk identitet, viste kvensk ungdom liten tilknytning til den kvenske gruppen. Kvensk ungdom skilte seg lite fra norsk ungdom. Kulturelle og etniske forhold hadde lite å si for kvenske ungdommers psykiske helse.

Avhandlingen har økt våre kunnskaper om forekomsten av psykiske problemer hos ungdom i Nord-Norge og etnokulturelle faktorerets betydning for psykisk helse hos minoritetsungdom. Resultatene fra studien kan benyttes i planleggingen av psykisk helsevern for ungdom. Avhandlingens identifisering av etnokulturelle risiko- og beskyttelsesfaktorer, vil kunne være en hjelp både for samfunnsplanleggere og for politikere i tilrettelegging av tiltak for minoriteter og for behandlere i forebygging og behandling av psykiske problemer hos minoritetsungdom.

- *Avhandlingens tittel*
- North Norwegian adolescents in a multiethnic context; a study of emotional and behavioural problems, ethnic identity and acculturation strategies in Sami, Kven and Norwegian adolescents
- *Utgår fra*
- Avdeling for barne- og ungdomspsykiatri
- Det medisinske fakultet
- *Disputas* 16.6. 2000
- Universitetet i Tromsø

Publisert: 20. august 2001. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 27. mars 2026.